

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

факультету навчальної роботи Володимир ПАСЬКО

«29» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
“ТЕОРЕТИЧНА КАРТОГРАФІЯ”
для студентів

Галузь знань	<u>Е Природничі науки, математика та статистика</u>
Спеціальність	<u>Е4 Науки про Землю</u>
Освітня програма	<u>Картографія та геоінформаційні системи</u>
Освітній ступінь	<u>Магістр</u>
Вид дисципліни	<u>обов’язкова (ОК 6)</u>

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2025/2026</u>
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач – Віталій ОСТРОУХ, доцент кафедри геодезії та картографії,
кандидат географічних наук, доцент

Пролонговано: на 2026/27 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2026 р.;
на 2027/28 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2027 р.;

Київ – 2025

Розробники: **Бондаренко Едуард Леонідович**, професор кафедри геодезії, картографії та землеустрою, доктор географічних наук, професор; **Остроух Віталій Іванович**, доцент кафедри геодезії, картографії та землеустрою, кандидат географічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії протокол № 1 від 27 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Людмила ДАЦЕНКО

27 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету, протокол № 7 від 27 серпня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року.

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни – дати студентам знання з основ формулювання, еволюції, зв'язків та перспектив розвитку парадигм і теоретичних концепцій картографії як галузі науки, техніки та виробництва, що займається створенням різних видів і типів картографічних творів для практичного використання.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра з картографії.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Формулювання теорії картографії на основі парадигми повідомлення.
2. Розвиток теорії картографії на базі аналітичної парадигми та в епоху комп'ютерних технологій.

4. Основні завдання навчальної дисципліни:

- докладно вивчити погляди на предмет і метод картографії, сформульовані розробниками головних теоретичних концепцій;
- закріпити знання студентів щодо існуючих теоретичних концепцій картографії, їх еволюції та взаємодії;
- виробити навички проведення аналізу різномірних інформаційних джерел, необхідних для проведення наукових досліджень;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.

Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних та спеціальних (фахових) компетентностей випускника.

Загальних:

ЗК02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК06. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу.

ЗК08. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальних (фахових):

СК03. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

СК04. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

СК09. Знання основних сучасних положень фундаментальних наук стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Методи		Бал (%) у підсумковій оцінці
(1 – знати, 2 – вміти, 3 – [комунікація], 4 – [автономність та відповідальність])		викладання та навчання	оцінювання	
Код	Характеристика результату			
1.1.	Основні погляди на предмет і метод картографії у зв'язку з формулюванням і розвитком парадигм та теоретичних концепцій картографічної науки.	лекції	письмова контрольна робота	15
1.2.	Існуючу (сучасну) ситуацію в картографії у зв'язку з розвитком і впровадженням нових технологій і відповідних теоретичних концепцій, що базуються на їхніх можливостях.	лекції		
1.3.	Розробників основних теоретичних концепцій та внесок кожного з них у розвиток картографічної науки.	лекції	письмова контрольна робота	15
1.4.	Шляхи та перспективи розвитку картографії у зв'язку з удосконаленням її теоретичних положень.	лекції		
2.1.	Формулювати мету та основні завдання дослідження, зокрема сутність основних поглядів на предмет і метод картографії в різних теоретичних концепціях, що існують у картографічній науці.	практичні роботи	захист практичних робіт	10
2.2.	Проводити аналіз різномірних джерел для одержання повної й достовірної інформації про відомі теоретичні концепції картографії та їхніх розробників.	практичні роботи	захист практичних робіт	
2.3.	Представляти сучасну	практичні	захист	10

	ситуацію в картографії у зв'язку з розвитком і впровадженням нових технологій та відповідних теоретичних положень, що на них базуються.	роботи	практичних робіт	
2.4.	Залучати найсучасніший інструментарій для розв'язання поставлених задач та використовувати системний підхід під час вивчення основних теоретичних положень курсу.	практичні роботи	захист практичних робіт	
3.1.	Демонстрація знань, умінь і навичок.	консультація	іспит	40
4.1.	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	10

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати навчання (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН01. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.						+			+	+
ПРН02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.					+	+	+	+		+
ПРН07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.	+	+	+	+					+	
ПРН12. Моделювати геосферні об'єкти і процеси, застосовуючи картографічні і математичні методи та геоінформаційні технології.								+	+	+
ПРН13. Ідентифікувати та класифікувати відомі й							+	+	+	+

реєструвати нові об'єкти у складі геосфер, їхні властивості, явища та процеси, їм притаманні.										
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми та організація оцінювання:

– **поточне (семестрове) оцінювання** (практичні роботи (мінімальна оцінка 24, максимальна 40; контрольні роботи (6 – 10); самостійна робота (5 – 10));

– **підсумкове (заключне) оцінювання у формі іспиту** (оцінка за знання теорії (мінімум 12, максимум 20 балів); оцінка за практичну частину (13 – 20).

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум – 35 балів, для допуску до форми підсумкового контролю необхідно обов'язково здати додатково виконане індивідуальне комплексне завдання.

7.2. Шкала переведення рейтингу до традиційної оцінки.

Оцінка за 100-бальною системою	Оцінка за 4-бальною системою при складанні іспиту (національною шкалою)
90 – 100	відмінно
75 – 89	добре
60 – 74	задовільно
0 – 59	незадовільно

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

№ лекції	Тема лекції	Кількість годин		
		Лекції	Практ.	Сам.
Змістовий модуль 1 “Формулювання теорії картографії на основі парадигми повідомлення”				
1	Тенденції розвитку теорії картографії на сучасному етапі: наявні парадигми та теоретичні концепції, їх сутність, еволюція, взаємодія.	4	4	16
2	Модельно-пізнавальна теоретична концепція: сутність, застосування, представники.	4	2	15
3	Мовна теоретична концепція: погляди на предмет і метод картографії, розробники	4	4	15
4	Метакартографія: сутність, підхід до усвідомлення та визначення об’єкта пізнання, метода, об’єктної мови науки	4	4	15

<i>Модульна контрольна робота 1</i>				
Змістовий модуль 2 “Розвиток теорії картографії на базі аналітичної парадигми та в епоху комп’ютерних технологій”				
5	Комунікативна теоретична концепція: трактування картографії, карти її розробниками, використання в сучасних дослідженнях.	4	4	16
6	Картологія як поєднання уявлень про модельні та комунікативні функції картографії.	2	2	16
7	Геоінформаційне картографування – головна теоретична концепція сучасної картографії.	4	4	15
8	Еволюція способів картографічного зображення в контексті розвитку теоретичних концепцій і сучасного стану картографії.	2	4	16
<i>Модульна контрольна робота 2</i>				
ВСЬОГО		28	28	124

Загальний обсяг – **180** год., в тому числі: лекцій – **28** год., практичних занять – **28** год., самостійної роботи – **124** год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Актуальні напрями розвитку картографії в Україні: монографія. За ред. Л. Г. Руденка. К.: Інститут географії НАН України, 2019. 88 с.
2. Божок А. П. Картографія / Божок А. П., Молочко А. М., Остроух В. І. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2008. 271 с.
3. Божок А. П. Картознавство: підручник / А. П. Божок, А. М. Молочко, В. І. Остроух; за ред. А. П. Божок. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2014. 332 с.
4. Бондаренко Е. Л. Геоінформаційне еколого-географічне картографування: монографія / Бондаренко Е. Л. К. : Фітосоціоцентр, 2007. 272 с.
5. Бондаренко Е. Л. Особливості формування шкал кількісних показників на тематичних картах в умовах комп’ютеризації картографії / Е. Л. Бондаренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2018. № 73. С. 49–55. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2019.73.10>
6. Бондаренко Е. Л., Шорохова Р. С. Способи картографічного зображення на інтерактивних картах. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2017. № 67. С. 121–126. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.20>
7. Геоінформаційне картографування в Україні: концептуальні основи і

напрями розвитку / Л. Г. Руденко, Т. І. Козаченко, Д. О. Ляшенко та ін.; за ред. Л. Г. Руденка. К. : НВП “Видавництво “Наукова думка” НАН України”, 2011. 102 с.

8. Картографічне моделювання / Т. І. Козаченко, Г. О. Пархоменко, А. М. Молочко; за ред. А. П. Золовського. Вінниця: Антекс-У, 1999. 328 с.

9. Остроух В. І., Онищак Р. М. Використання геоінформаційних систем для вирішення завдань тематичного картографування. Вісник геодезії та картографії. № 5 (74), 2011. С.51-55.

10. Остроух В. І. Комп’ютерна картографія як результат експериментально-практичних розробок сучасних картографічних творів. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2008. Вип.8. С. 214–217.

Додаткова.

11. Божок А. П. Картографія / Божок А. П., Осауленко Л. Є., Пастух В. В. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 252 с.

12. Вісник геодезії та картографії: науково-технічний журнал. – 1994–2015.

13. Географічна картографія і її розвиток в Інституті географії НАН України / Л. Г. Руденко, А. І. Бочковська. К.: Ін-т географії НАНУ, 2024. – 56 с.

14. Картографія та вища школа: збірник наукових праць. – 1996–2009.

15. Картографія. Терміни та визначення. ДСТУ 2757-94. – К.: Держстандарт України, 1994. – 96 с.

16. Національний атлас України. Наукові основи створення та їх реалізація / за ред. Л. Г. Руденка. – К. : Академперіодика, 2007. – 407 с.

17. Національна безпека України у викликах новітньої історії. Монографія. – К.: ДП “Експрес-об’ява”, 2020. – 464 с.

18. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: збірник наукових праць. – 1995–2025.

19. Український географічний журнал. – 1995–2025.